

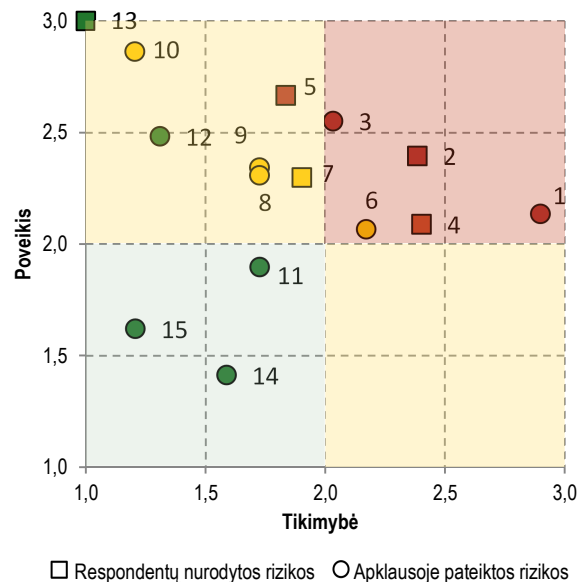
2011 m. balandžio mėn. apklausa dėl rizikų Lietuvos finansų sistemai

Lietuvos bankas, remdamasis Anglijos, Švedijos ir kitų centrinių bankų patirtimi ir siekdamas įvertinti Lietuvos finansų institucijų požiūrį į šalies finansų sistemos stabilumą bei galimus iššūkius tvariai jos raidai ateityje, atliko naują apklausą dėl rizikų Lietuvos finansų sistemai. Pagrindinis apklausos tikslas – nustatyti svarbiausius grėsmių Lietuvos finansų sistemai šaltinius, įvertinti nepalankių įvykių pasireiškimo tikimybę ir galimą jų įtaką šalies finansų sistemai.

APKLAUSOS REZULTATAI: SANTRAUKA

2011 m. balandžio mėn. apklausa dėl rizikų Lietuvos finansų sistemai parodė, kad Lietuvos finansų institucijoms didžiausią susirūpinimą kelia dėl kylančių energijos ir maisto kainų **didėjanti infliacija**. **Politinės aplinkos nestabilumas, reformų ir būtino tolesnio viešųjų finansų konsolidavimo netęstinumas** yra viena iš svarbiausių finansų institucijų paminėtų rizikų. Finansų rinkos dalyviai taip pat atidžiai stebi **pagrindinių eksporto partnerių ekonomikų raidos tendencijas**, su kuriomis itin glaudžiai susijusi **Lietuvos ekonomikos atsigavimo sparta**. Situacija darbo rinkoje tebėra sudėtinga, tačiau pastebima **mažesnė valstybės rizikos priedų kilimo galimybė, menkesnį pavojų kelia nefinansinių įmonių ir namų ūkių kredito rizika**. Nesitikima, kad toliau kris nekilnojamojo turto kainos.

1 pav. Lietuvos finansų sistemos rizikų žemėlapis

Rizikų šaltinis	Rizikos balas	Tikimybė	Poveikis
1 Infliacija, kylančios energijos išteklių kainos	6,2	2,9	2,1
2 Politinės aplinkos nestabilumas, reformų ir viešųjų finansų konsolidavimo netęstinumas*	5,7	2,4	2,4
3 Lėtas Lietuvos ekonomikos atsigavimas arba ekonomikos nuosmukis	5,2	2,0	2,6
4 Darbo rinkos problemos*	5,0	2,4	2,1
5 Lėtesnis užsienio ekonomikų augimas*	4,9	1,8	2,7
6 Didėjanti kitų Europos šalių kredito rizika (pvz., išleistų skolos vertybinių popierių rizika)	4,5	2,2	2,1
7 Palūkanų normų kilimas, kiti iššūkiai bankams*	4,4	1,9	2,3
8 Didėjanti Lietuvos valstybės kredito rizika, mažėjantys skolinimosi reitingai	4,0	1,7	2,3
9 Didėjanti įmonių kredito rizika	4,0	1,7	2,3
10 Sistemos mastu svarbios finansų institucijos nepajėgumas tęsti savo veiklos (nemokumas)	3,5	1,2	2,9
11 Didėjanti namų ūkių kredito rizika	3,3	1,7	1,9
12 Finansų institucijų likvidžių lėšų atsargos trūkumas, finansavimosi sunkumai	3,3	1,3	2,5
13 Nesubalansuotumai Skandinavijos šalyse*	3,0	1,0	3,0
14 Valstybės skolinimasis Lietuvoje sudarant konkurenciją skolinimui privačiajam sektoriui	2,2	1,6	1,4
15 Mažėjančios nekilnojamojo turto kainos	2,0	1,2	1,6

Šaltinis: 2011 m. balandžio mėn. apklausa dėl rizikų Lietuvos finansų sistemai.

Pastabos: * – respondentų nurodyti rizikų šaltiniai. Tikimybė: 1 – maža; 2 – vidutinė; 3 – didelė. Poveikis: 1 – mažas; 2 – vidutinis; 3 – didelis.

RIZIKŲ LIETUVOS FINANSŲ SISTEMAI ŠALTINIAI¹

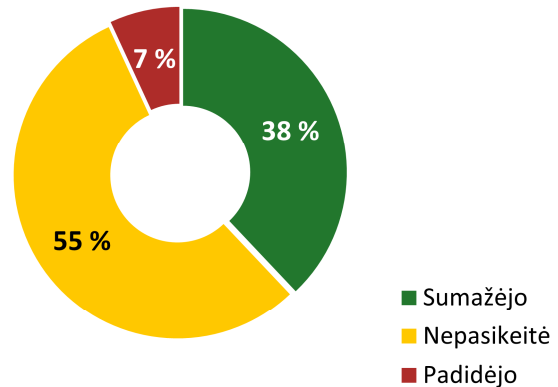
Apklauskos rezultatai rodo, kad šiuo metu **labiausiai tikėtina grėsmė yra** didėjančių energijos ir maisto kainų keliama **infliacija**. Ji yra itin aktuali draudimo institucijoms, investuojančioms į fiksuoto pajamingumo finansines priemones, pavyzdžiui, obligacijas. Nors kylančios infliacijos tikimybė, palyginti su kitomis rizikomis, yra didžiausia, tiesioginė infliacijos įtaka šalies finansų sistemos stabilumui nėra labai didelė.

Finansų institucijoms **susirūpinimą kelia politinės aplinkos nestabilumas, pradėtų reformų ir viešųjų finansų konsolidavimo tęstinumo užtikrinimas**. Neaiškumas, susijęs su socialinės apsaugos sistemos reforma, ir dėl dažnos vyriausybių kaitos atsirandanti nenuosekli fiskalinė politika mažina norą prisiiinti riziką ir lemia lėtesnę finansinio tarpininkavimo sektoriaus plėtrą.

Apklaustų finansų rinkos dalyvių vertinimu, **valstybės rizikos priedų didėjimo grėsmė per pusmetį sumažėjo**. **Nemanoma, kad reikšmingai blogės namų ūkių ir verslo įmonių kredito rizikos rodikliai**. Be to, įžvelgiamos didesnės galimybės **valstybei aktyviau skolintis vidaus rinkoje** – konkurencijos dėl paskolų su privačiuoju sektoriumi įtaka šalies finansų stabilumui yra nedidelė.

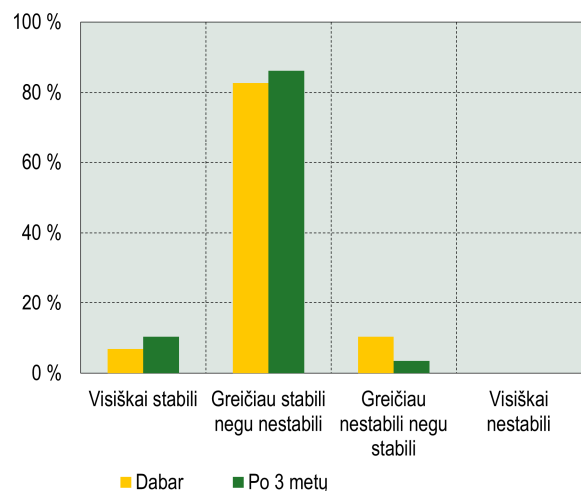
Kaip ir 2010 m. pabaigoje, **svarbios rizikos finansų sistemos stabilumui ir toliau yra galimas lėtas šalies ekonomikos atsigavimas ir darbo rinkos problemos**. Vidaus paklausa ir toliau atsigauna vangiai, todėl **lėtesnis negu prognozuota pagrindinių Lietuvos eksporto partnerių ekonomikų aktyvumas** ar finansų sistemos nestabilumas kitose ES šalyse mažintų Lietuvos ekonomikos augimo tempą.

2 pav. Per praėjusius 6 mėn. tikimybės, kad artimiausiu metu įvyks didelį poveikį Lietuvos finansų sistemai turintis įvykis, pokytis

Šaltinis: 2011 m. balandžio mėn. apklausa dėl rizikų Lietuvos finansų sistemai.

3 pav. Lietuvos finansų sistemos stabilumas

Šaltinis: 2011 m. balandžio mėn. apklausa dėl rizikų Lietuvos finansų sistemai.

¹ Lietuvos finansų institucijų atstovai turėjo patys nurodyti penkias visai šalies finansų sistemai svarbias rizikas ir įvertinti pateiktą dešimties rizikos šaltinių pasireiškimo tikimybę bei jų galimo neigiamo poveikio šalies finansų sistemai dydį. Rizikos surikiuotos pagal rizikos balą, gautą sudauginus rizikos tikimybės ir galimo neigiamo poveikio vertinimų vidurkius (žr. 1 pav.).

Ilgalaikio struktūrinio nedarbo ir kitų darbo rinkos problemų sprendimo būdai ateityje turės įtakos Lietuvos ekonomikos augimo galimybėms. Tarp respondentų minėtų rizikų – kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas, emigracija ir galimas darbo našumą viršijantis atlyginimų didėjimas.

Didėjanti atskirų **Europos šalių (Airijos, Graikijos, Ispanijos, Portugalijos) kredito rizika** Lietuvos finansų sistemai reikšmingos tiesioginės įtakos neturi dėl nedidelės šalies finansų institucijų laikomo turto dalies. Kita vertus, tai lemia investuotojų atsargumą. Dėl rizikos premijų tarptautinėse finansų rinkose augimo brangtų finansavimosi išteklių kaina, o valstybėms mažinant išlaidas mažės paklausa Lietuvos eksportui.

Finansinių išteklių kainą ateityje padidins ir nauji tarptautiniai Bazelio III reikalavimai, įpareigosiantys bankus mažinti riziką, pritraukti papildomo kapitalo ir laikyti daugiau aukštos kokybės likvidžių lėšų. Šalyje veikiančius bankus patronuojančiųjų bankų geografinė koncentracija ir galimi uždelsti atskirų vietos bankų patirtų kredito nuostolių pripažinimo procesai taip pat yra svarbūs rizikų veiksniai.

Nekilnojamojo turto kainų mažėjimo rizika šalies finansų sistemos stabilumui sumažėjo – tiek rizikos tikimybė, tiek ir galimas neigiamas poveikis finansų institucijoms, rinkos dalyvių nuomone, palyginti su kitais rizikų šaltiniais, yra vienas iš mažiausių.

Apklausa dėl rizikų finansų sistemai respondentai

	2011 m. balandžio mėn.	
	skaičius	atsakė (%)
Bankai	14	93
Kitos institucijos	15	52
Lizingo bendrovė	1	
Draudimo bendrovės	5	
Finansų maklerio įmonės	2	
Valdymo įmonės	5	
Kitos	2	
Iš viso	29	66

Šaltinis: 2011 m. balandžio mėn. apklausa dėl rizikų Lietuvos finansų sistemai.

Pastaba: iš 44 apklaustų institucijų į apklausoje pateiktus klausimus atsakė 29 (66 %) institucijų valdybos nariai, vadovai, rizikos valdymo vadovai, turintys vidutiniškai daugiau negu 11 metų darbo finansų rinkose patirtį.

POLINKIO RIZIKUOTI VERTINIMAS

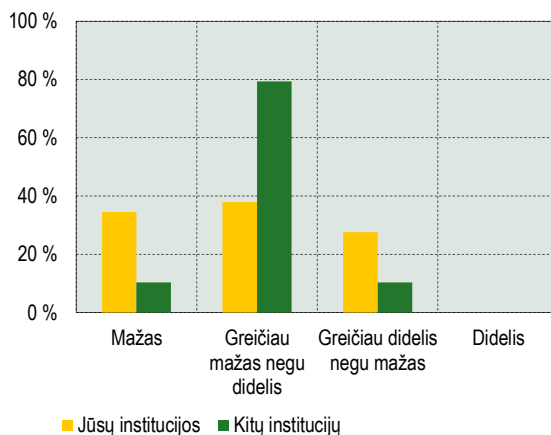
Paprašyti įvertinti savo ir kitų šalies finansų institucijų polinkį prisiimti riziką (siekti didesnės gražos renkantis pelningesnius, bet kartu ir rizikingesnius projektus) respondentai **savo institucijos polinkį prisiimti riziką vertino konservatyviau negu kitų institucijų**. Finansų sistemos dalyviai tebėra atsargūs. Dauguma jų teigia per pusmetį neplanuojantys didinti prisiimamos rizikos, **tačiau spėja, kad kitų institucijų prisiimama rizika ateityje didės**.

Respondentų vertinimu, **įvykių, turinčių didelį poveikį Lietuvos finansų sistemos stabilumui, tikimybė per artimiausius metus yra maža arba labai maža**, todėl didėjančios konkurencijos baimė ar siekis neprarasti turimos rinkos dalies gali paskatinti finansų sistemos institucijų aktyvumą ir didesnę polinkį prisiimti riziką.

Kita vertus, ir toliau yra rizikos šaltinių tiek šalies viduje, tiek ir užsienyje, tad pasaulio valstybių viešųjų finansų tvarumas, energijos ir maisto kainų pokyčiai bei kiti vidaus ir išorės ekonomikos nesubalansuotumai lemia, kad **sisteminių įvykių tikimybė per kelis ateinančius metus yra didesnė negu trumpuoju laikotarpiu**.

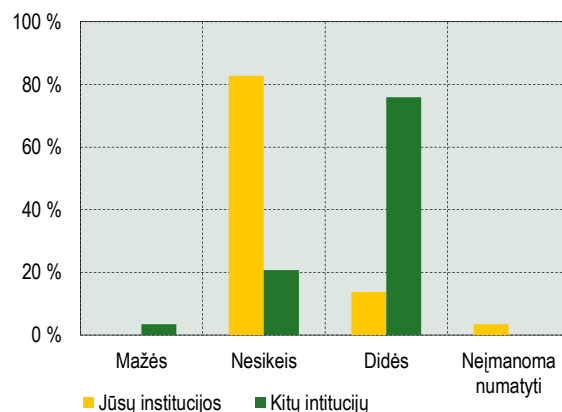
Pagrindiniai rizikų šaltiniai ir galima jų įtaka šalies finansų sistemos stabilumui išsamiau bus apibūdinti Lietuvos banko Finansinio stabilumo apžvalgoje (2011 m.).

4 pav. Finansų institucijų polinkis prisiimti riziką

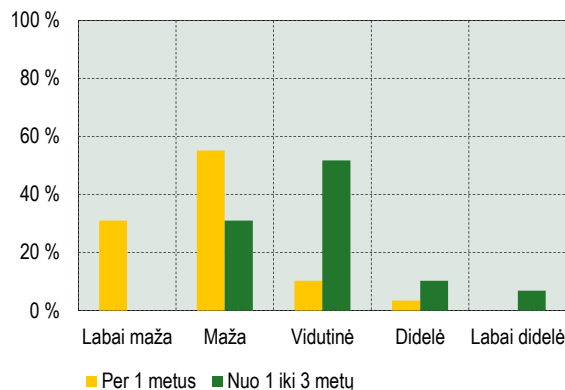
Šaltinis: 2011 m. balandžio mėn. apklausa dėl rizikų Lietuvos finansų sistemai.

5 pav. Polinkis prisiimti riziką per ateinančius 6 mėn.

Šaltinis: 2011 m. balandžio mėn. apklausa dėl rizikų Lietuvos finansų sistemai.

6 pav. Didelį poveikį finansų sistemai galinčių turėti įvykių tikimybė

Šaltinis: 2011 m. balandžio mėn. apklausa dėl rizikų Lietuvos finansų sistemai.

Apžvalgą parengė Lietuvos banko Ekonomikos departamento Finansinio stabilumo skyrius.

Už apžvalgos parengimą atsakingi asmenys:

Vaidotas Tamulėnas
Tel. (8 5) 268 0130
Faks. (8 5) 212 4423

Mindaugas Leika
Tel. (8 5) 268 0138
Faks. (8 5) 212 4423